

Interculturalitat i participació a l'IES Miquel Tarradell

PILAR CABELLOS i ALBERT GRAU

La present comunicació pretén il·lustrar d'una manera pràctica un dels problemes més comuns als instituts de Catalunya: la manca de participació de la comunitat educativa, i especialment dels pares i mares, en la vida col·lectiva del centre. També pretén mostrar algunes accions que poden afavorir el canvi d'aquesta tendència.

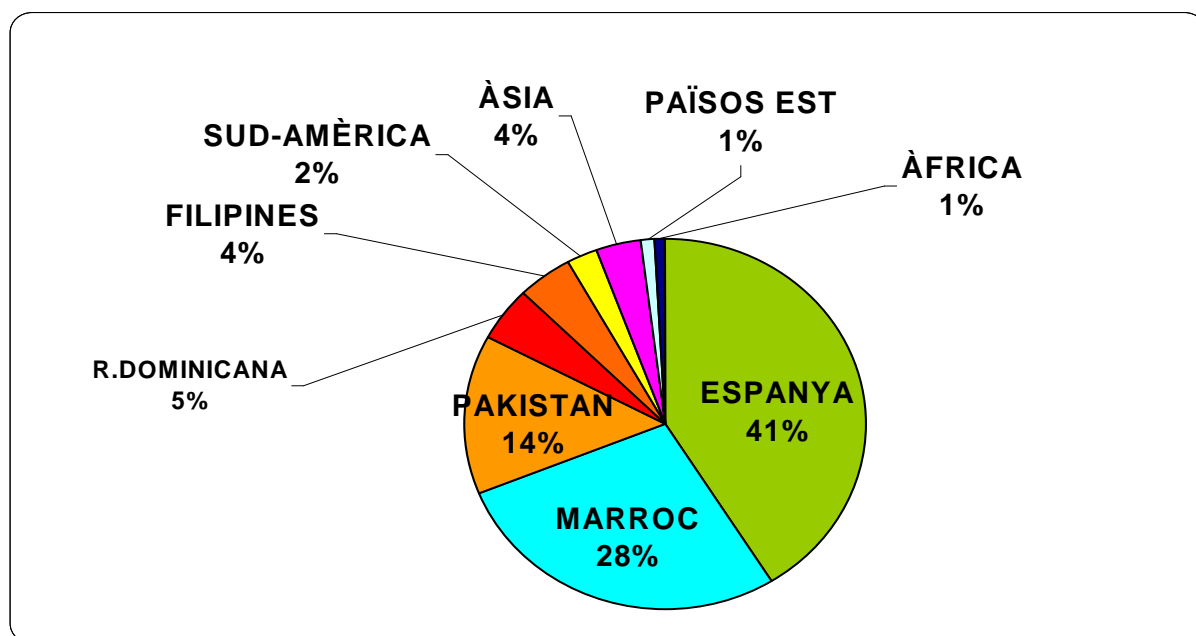
En el cas que ens ocupa, una gran part de l'alumnat és estranger i això pot afavorir encara més aquesta manca de participació. Però anem a pams. En primer lloc, cal donar algunes dades que serveixin per conèixer el context en què es desenvolupa la nostra experiència.

L'IES Miquel Tarradell és un institut de la xarxa pública del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Va ser creat el curs 1996-1997 com a conseqüència del desplegament de la LOGSE per poder donar servei a la població del centre del barri del Raval de Barcelona.

L'IES és un centre d'atenció educativa preferent (CAEP), per la qual cosa disposa d'alguns mitjans suplementaris (fonamentalment una millor ràtio professorat-grup) respecte a un centre de les mateixes proporcions que no sigui considerat CAEP. El centre està format actualment per uns dotze professors i professores. L'Institut té dues línies d'ESO i una de batxillerat i imparteix les modalitats Humanística i de Ciències Socials i Tecnològica.

Al curs 1999-2000 un 59% de l'alumnat del centre era de procedència estrangera, a causa fonamentalment de la concentració d'aquest tipus de població que s'ha anat produint durant els darrers anys al barri del Raval, al qual l'IES dona servei. Val a dir que l'arribada d'alumnat estranger al barri i al centre es caracteritza perquè és constant i imprevisible.

La composició percentual del nostre alumnat és la que presentem al gràfic adjunt.

Les comunitats més abundants, després de la comunitat autòctona, són la marroquina i la pakistanesa, amb un 28 % i un 14% respectivament. Altres comunitats amb una

presència significativa són la filipina i la dominicana, encara que la varietat de procedències dels nostres alumnes arriba fins

a unes quinze nacionalitats i comprèn una vintena de llengües diferents.

Des del moment de la seva obertura, l'IES ha procurat mantenir un contacte permanent amb tot l'entramat social que envolta el centre. Algunes actuacions que s'han fet en aquesta línia són:

- Contacte amb els responsables religiosos musulmans (imams).
- Col·laboració amb famílies immigrants que fa anys que són a Catalunya i que poden col·laborar en l'acolliment d'altres famílies arribades de fa poc.
- Contacte amb entitats i associacions de tot tipus arrelades al barri i a la ciutat de Barcelona.

Malgrat aquests contactes, sempre hi ha hagut dificultats quan l'IES ha intentat intervenir en la realitat educativa dels alumnes. La dificultat més notable ha estat la manca de participació dels pares i mares, malgrat que s'hagin pres mesures formals força acurades per afavorir aquesta participació, com per exemple:

- Utilitzar traductors a l'hora de fer la matrícula o en les entrevistes inicials amb el professorat o l'equip directiu.
- Trametre les comunicacions escrites a les famílies en la llengua pròpia, si més no en les que ens són més comunes (àrab, urdú...)
- Convocar les reunions a hores apropiades, fora de l'horari laboral, perquè els pares hi puguin assistir.

El tipus de convocatòria que ha tingut més èxit amb les famílies ha estat fer-les venir a veure el treball fet pels seus fills i filles:

- Exposicions vinculades al treball d'aula o a projectes específics.
- Actuacions musicals, concerts organitzats a partir del treball de l'àrea de música i del treball amb textos (teatral, etc.)
- Lectures poètiques...

El curs 1999-2000, dins del treball intercultural que es fa al centre, es van dur a la pràctica dos projectes en diferents moments del curs:

- "La Mediterrània: un mar de cultures"
- "La diada del Pakistan"

A continuació fem una breu descripció de cadascun dels projectes¹.

"La Mediterrània: un mar de cultures" va ser un projecte que es va allargar durant uns mesos. Aquest projecte pretenia mobilitzar totes les àrees a l'entorn d'alguna idea que englobés diverses cultures que ens eren més o menys conegudes però sense donar protagonisme a cap en exclusiva. La idea d'un viatge per la conca mediterrània ens era en aquest sentit força útil. Les activitats dels alumnes es van centrar en l'estudi de diversos punts (la dieta, la geografia, el concepte de ciutat, aspectes històrics, literaris, matemàtics, lúdics, etc.) relacionats amb aquest tema que es van treballar des de diverses òptiques:

- El treball a l'aula.
- Les activitats de recerca.
- El treball informàtic, etc.

El resultat del treball va tenir un punt àlgid important. A la fi del primer trimestre es va preparar una activitat doble:

- Una exposició permanent amb panells on s'exposaven gràficament als passadissos de l'Institut els treballs de recerca, literaris, gràfics, etc.
- Un concert al teatre de l'IES en el qual, a través de la poesia, la música, la dansa, l'expressió teatral i fins i tot les ombres retroprojectades, un grup de dofins feia un viatge per la conca mediterrània i visitava diversos territoris que quedaven reflectits en textos literaris, danses, cançons, etc.

La presència de pares, mares i coneguts dels alumnes va ser molt alta. Al final es va fer un petit berenar que va permetre establir un contacte més directe entre pares i mares, professorat i alumnes. Evidentment no hi eren tots, però n'hi havia molts.

¹ Val a dir que la comunicació estava il·lustrada amb diapositives sobre les activitats que els nois i noies feien quan realitzaven els projectes. Aquestes imatges donaven una idea aproximada de la dinàmica de treball duta a terme. Aquí en farem una breu explicació per donar-ne, si més no, una idea genèrica.

“La diada del Pakistan” va ser una experiència diferent. Malgrat que es va fer un treball previ, l'experiència es basava en una celebració puntual en una tarda. L'objectiu, però, no era poc ambiciós:

- Ajudar a manifestar la presència de la comunitat pakistanesa i millorar, per tant, els aspectes d'autoestima de l'alumnat pertanyent a aquest grup.
- Estimular la presència d'un grup de persones que habitualment es veien poc a l'IES: les mares pakistaneses.

La feina en aquest cas també es va preparar amb una certa antelació a les aules i anava enfocada a donar rellevància a la diada de la independència del Pakistan. Les activitats es van centrar a la tarda, es van interrompre les classes i es van dur a terme tres actes:

- Un recital musical i literari al teatre.
- Un partit de criquet al pati (és l'esport nacional al Pakistan).
- Un tast de menjar pakistanès preparat per les mares.

La presència en aquest acte va ser important, especialment pel que fa a la comunitat pakistanesa i particularment la femenina, un dels objectius que ens vam proposar en plantejar el projecte.

Arribats a aquest punt, al centre pensem que cal avançar en la línia de:

- Continuar cercant elements motivadors de la presència de pares i mares a l'IES.
- Introduir continguts educatius en la presència de pares i mares a l'IES. Cal superar l'antinòmia que es produeix en el fet que a les famílies els costi venir quan es fan convocatòries formals (reunions, entrevistes) i, en canvi, vinguin amb més facilitat quan es tracta de veure les realitzacions dels seus fills i filles.
- Continuar els contactes amb referents culturals poc treballats fins a aquest moment.
- Millorar la imatge del centre i promoure'n la integració en la xarxa ciutadana.